

**АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ГАДААД БОДЛОГЫН БАЙНГЫН ХОРООНЫ  
ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА**

**2026 оны 10 дугаар сарын 14-ний өдөр, Лхагва гараг**

**Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга**

**Хуралдааны товч тэмдэглэл:** 1-3

**Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:** 4-16

---

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 1.Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төсөл /Засгийн газар, 2026.07.02-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/ | 4-11  |
| 2.Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээр /Засгийн газар, 2026.09.08-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/                                                                                                                                       | 11-16 |

**Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны намрын ээлжит чуулганы  
Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны  
10 дугаар сарын 14-ний өдөр /Лхагва гараг/-ийн  
хуралдааны товч тэмдэглэл**

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Цогтбаатар ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хуралдаанд ирвэл зохих 29 гишүүнээс 15 гишүүн хүрэлцэн ирж, 51.7 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 11 цаг 59 минутад Төрийн ордны “Жанжин Д.Сүхбаатар” танхимд эхлэв.

Томилолттой: П.Наранбаяр, Л.Энхнасан;

Чөлөөтэй: Л.Гантөмөр, Л.Оюун-Эрдэнэ;

Эмнэлгийн чөлөөтэй: С.Лүндэг;

Тасалсан: Ж.Алдаржавхлан, Э.Бат-Амгалан, Э.Болормаа, Б.Жаргалан, Б.Тулга, С.Эрдэнэболд, Р.Эрдэнэбүрэн.

**Нэг.Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төсөл /Засгийн газар, 2026.07.02-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/**

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн, Хууль зүй, дотоод хэргийн дэд сайд Д.Мөнх-Эрдэнэ, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Олон улсын гэрээ, гадаад хамтын ажиллагааны газрын дарга Ч.Нарантуяа, Цагдаагийн ерөнхий газрын дэд дарга Д.Дашням, мөн газрын Гадаад харилцаа, энхийг сахиулах ажиллагааны хэлтсийн дарга Б.Эрдэнэдалай, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн дэд дарга Э.Шижир, мөн төвийн ахлах мэргэжилтэн Ж.Энхтайван нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны ажлын албаны зөвлөх М.Отгон, С.Дунжидмаа, референт Б.Гандиймаа, А.Наранцэцэг нар байлцав.

Хэлэлцээрийн төслийн талаарх танилцуулгыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн танилцуулав.

Танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин, Ц.Мөнхбат, Д.Бум-Очир, Г.Очирбат нарын тавьсан асуултад Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн, Хууль зүй, дотоод хэргийн дэд сайд Д.Мөнх-Эрдэнэ, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн дэд дарга Э.Шижир нар хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин үг хэлэв.

**Д.Цогтбаатар:** Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг зөвшөөрч, гарын үсэг зурах эрхийг Засгийн газарт олгоё гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 9  
Татгалзсан: 6  
Бүгд: 15  
60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

*Уг асуудлыг 12 цаг 29 минутад хэлэлцэж дуусав.*

*Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Очирбат 12 цаг 30 минутаас хуралдааныг даргалав.*

**Хоёр.Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээр /Засгийн газар, 2026.09.08-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/**

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн, Хууль зүй, дотоод хэргийн дэд сайд Д.Мөнх-Эрдэнэ, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Олон улсын гэрээ, гадаад хамтын ажиллагааны газрын дарга Ч.Нарантуяа, Цагдаагийн ерөнхий газрын дэд дарга Д.Дашням, мөн газрын “Интерполын үндэсний төв товчоо”-ны Ажлын албаны дарга Н.Баясгалан нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны ажлын албаны зөвлөх М.Отгон, С.Дунжидмаа, референт Б.Гандиймаа, А.Наранцэцэг нар байлцав.

Хэлэлцээрийн талаарх танилцуулгыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн танилцуулав.

Танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин, Д.Бум-Очир нарын тавьсан асуултад Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Г.Тэмүүлэн, Хууль зүй, дотоод хэргийн дэд сайд Д.Мөнх-Эрдэнэ, Цагдаагийн ерөнхий газрын “Интерполын үндэсний төв товчоо”-ны Ажлын албаны дарга Н.Баясгалан нар хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин үг хэлэв.

**Г.Очирбат:** Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийг зөвшөөрч, гарын үсэг зурах эрхийг Засгийн газарт олгоё гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 7  
Татгалзсан: 10  
Бүгд: 17  
41.2 хувийн саналаар дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Тэмүүжингийн “дэмжсэн” санал “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

**Г.Очирбат:** Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Тэмүүжингийн гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 9  
Татгалзсан: 8  
Бүгд: 17

52.9 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

**Г.Очирбат:** Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийг зөвшөөрч, гарын үсэг зурах эрхийг Засгийн газарт олгоё гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 9

Татгалзсан: 8

Бүгд: 17

52.9 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

*Уг асуудлыг 12 цаг 53 минутад хэлэлцэж дуусав.*

Байнгын хорооны хуралдаанаар 2 асуудал хэлэлцэв.

*Хуралдаан 54 минут үргэлжилж, ирвэл зохих 29 гишүүнээс 17 гишүүн хүрэлцэн ирж, 58.6 хувийн ирцтэйгээр 12 цаг 53 минутад өндөрлөв.*

**Тэмдэглэлтэй танилцсан:**

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ГАДААД  
БОДЛОГЫН БАЙНГЫН  
ХОРООНЫ ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ  
ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Д.ЦОГТБААТАР

**Тэмдэглэл хөтөлсөн:**

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ  
ГАЗРЫН ШИНЖЭЭЧ

Д.УЯНГА

## **МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ**

2026 оны 10 дугаар сарын 14-ний өдөр,  
Лхагва гараг  
Төрийн ордон “Жанжин Д.Сүхбаатар” танхим  
11 цаг 59 минут.

### **АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ГАДААД БОДЛОГЫН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ**

**Д.Цогтбаатар:** Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны гишүүдийнхээ энэ өдрийн мэндийг хүргэе. Байнгын хорооны ирц бүрдсэн тул 2026 оны 10 дугаар сарын 14-ний өдрийн хуралдаан нээснийг мэдэгдье. Гишүүдийн ирцийг танилцуулъя. 51.7 хувийн ирцтэйгээр ирцийн шаардлага, нөхцөл бүрдэж хангагдсан байна. Ирцэд бүртгэгдсэн гишүүд Очирбатын Амгаланбаатар, Батын Батбаатар, Хажекберийн Жангабыл, Хишигдэмбэрэлийн Тэмүүжин, Дамдины Цогтбаатар, Чинбаатарын Анар, Нацагдоржийн Батсүмбэрэл, Цагаанхүүгийн Мөнхбат, Ганзоригийн Тэмүүлэн, Өлзийхүүгийн Шижир, Мягмарсүрэнгийн Бадамсүрэн, Дуламын Бум-Очир, Ганбатын Очирбат, Ганбатын Хосбаяр, Дашцэрэнгийн Энхтүвшин гэсэн 15 гишүүний ирцтэйгээр ирц бүрдсэн байна. Гишүүдийн ирцийг танилцууллаа.

Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлыг танилцуулъя. Өнөөдөр 2 асуудал байгаа. 1 дүгээр асуудал, Монгол Улсын /Засгийн газар/ ЗГ болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улс /БНСУ/-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг зөвшилцөх, ЗГ 2026 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр ирүүлсэн байгаа. 2 дугаар асуудал, Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийг зөвшилцөх, ЗГ 2026 оны 9 дүгээр сарын 8-ны өдөр ирүүлсэн байгаа. Хэлэлцэх асуудал дээр саналтай гишүүд байна уу? Нэрсээ өгье. Алга байна. Хэлэлцэх асуудлыг баталлаа.

***Нэг.Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төсөл /Засгийн газар, 2026.07.02-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/***

1 дүгээр асуудалдаа оръё. Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг хэлэлцэж эхэлье. Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя. Хууль зүй, дотоод хэргийн яам /ХЗДХЯ/-наас ХЗДХ-ийн сайд Тэмүүлэн, ХЗДХ-ийн дэд сайд Мөнх-Эрдэнэ, тус яамны Олон улсын гэрээ, гадаад хамтын ажиллагааны газрын дарга Нарантуяа, Цагдаагийн ерөнхий газар /ЦЕГ/-аас ЦЕГ-ын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа Дашням, Гадаад харилцаа, энхийг сахиулах ажиллагааны хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа Эрдэнэдалай, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа Шижир, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн ахлах мэргэжилтэн цагдаагийн ахмад Ж.Энхтайван. Ажлын хэсэг ийм бүрэлдэхүүнтэйгээр ирж оролцож байна.

Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийн талаарх танилцуулгыг УИХ-ын гишүүн, ХЗДХ-ийн сайд Ганзоригийн Тэмүүлэн танилцуулна. Тэмүүлэн сайдын микрофоныг өгье.

**Г.Тэмүүлэн:** Байнгын хорооны дарга, гишүүд ээ,

ЗГ-аас манай улсын иргэд олноор зорчиж амьдардаг БНСУ-тай иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах асуудлын хүрээнд Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хооронд богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг эцэслэн тохиролцоод байгаа. Өнөөдрийн байдлаар БНСУ-д манай улсын 60 мянга гаруй иргэд ажиллаж, амьдарч байгаа бөгөөд 2 орны хооронд харилцан зорчсон иргэдийн тоо сүүлийн жилүүдэд тогтвортой өссөн үзүүлэлттэй байна.

Энэхүү хэлэлцээрийг байгуулснаар 2 улсын богино хугацааны зорчигчид нөгөө талын нутаг дэвсгэрт 1 жил хүртэлх хугацаанд өөрийн улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхээр тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх юм. Түүнчлэн 1 жил буюу түүнээс дээш хугацаагаар хууль ёсоор оршин суугаа 2 улсын иргэд онолын болон жолоодлогын нэмэлт шалгалт өгөхгүйгээр өөрийн үндэстний жолоодох эрхийн үнэмлэхийг нөгөө талын жолоодох эрхийн үнэмлэхээр шууд солиулах эрх зүйн зохицуулалт бүрдэх юм. Монгол Улсын ЗХАБТХ-ийн 17 дугаар зүйлийн 17.4-т "Замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцын гишүүн бус орноос олгогдсон жолоочийн үнэмлэхээр манай улсад механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодохыг хориглоно" гэж заасан бөгөөд БНСУ нь энэхүү конвенцыг соёрхон баталж нэгдээгүй орон байна. Иймд энэхүү хэлэлцээр нь дотоодын хууль тогтоомжоос өөр журам тогтоож байгаа, заавал соёрхон батлах гэрээнд хамаарч байгаа тул олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8.1.3-т заасны дагуу холбогдох шийдвэрийн төслийг боловсруулан танилцуулж байна. Холбогдох журмын дагуу хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг та бүхнээс хүсье. Баярлалаа.

**Д.Цогтбаатар:** Тэмүүлэн сайдад баярлалаа. Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд байвал нэрсээ өгье? Очирбат гишүүнээр тасаллаа. Энхтүвшин гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Энхтүвшин:** Хавсралттай холбоотой хэдэн тодруулах юм байна. С хавсралт дээр, хавсралтын дугаарлалтууд дээр А, В, С гэж бичсэн мөртөө хэлэлцээр дээрээ болохоор, жишээлбэл, 2 дугаар зүйлийн 1А дээрээ Хавсралт В эд нар гээд явж байна лээ шүү. Тэгэхээр орчуулга нь А, В, С гэж явж байгаа юм шиг байна. Хавсралт С дээр тэрийгээ та хэд анхаарна биз. Солонгосын талын жолооны үнэмлэх, Монголын талын дүйцүүлж байгаа энэ 2 хоорондоо зөрүүтэй байгаад байна л даа. Энэ дээр ямаршуу байдлаар тохиролцоод ийм зөрүүтэй гарсан бэ? Өөрөөр хэлбэл Солонгосын, энийг нэг асуулт байна.

2 дугаарт болохоор жолооны үнэмлэхтэй холбоотой цуцлах ч юм уу асуудлууд гарвал мэдээллээ яаж солилцох талаар тийм асуудал энэ дээр тусгагдаагүй байна. Тэгэхээр энэ зохицуулалтыг яаж хийх гэж байгаа вэ?

Гуравдугаарх нь болохоор яг хавсралт А дээр болохоор мопед хамаарна гээд, сая сүүлд хуулиар ангилал А дээр мопедыг тусдаа зохицуулахаар орчихсон байгаа. Тэгэхээр хуучин ангиллаар яваад байна уу гэсэн ийм 3 асуулт байна?

**Д.Цогтбаатар:** Хэн хариулах вэ ажлын хэсгээс? 5 дугаар микрофон өгье. Мөнх-Эрдэнэ сайд.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Энхтүвшин гишүүний асуултад хариулъя, ХЗДХ-ийн дэд сайд Мөнх-Эрдэнэ. Хэлэлцээрийн хүрээнд Солонгосын талтай жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан солилцох ангиллын хувьд нэг бүрчлэн ярилцаж тохирсон байгаа. Солонгосын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг Монгол Улсын үнэмлэхээр солих тохиолдолд Солонгосын ангилал биднийхээс арай өөр. 1 болон 2 дугаар ангиллын энгийн жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй иргэдэд Монгол Улсын В ангилал буюу жолоочоос гадна 8-аас илүүгүй хүний суудалтай, бүх жин нь 3500 килограммаас хэтрэхгүй автомашин, мөн бүх жин нь 750 килограммаас илүү ихгүй чиргүүлтэй автомашин, С1 ангилал буюу бүх жин 7500 килограммаас илүүгүй С ангиллын автомашин, мөн бүх жин нь 750 килограммаас ихгүй чиргүүлтэй автомашин, D1 ангилал буюу жолоочоос гадна 16-аас илүүгүй хүний суудалтай D ангиллын автомашин, мөн бүх жин нь 750 килограммаас ихгүй чиргүүлтэй автомашин ингэж 2 талд тохирсон.

Монгол Улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг БНСУ-ын үнэмлэхээр солих тохиолдолд Монгол Улсын В, С1, С, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE ангиллын жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй иргэдэд БНСУ-ын 2 дугаар ангиллын энгийн жолоодох эрхийн үнэмлэх олгох нөхцөлийг тохирсон. БНСУ-ын 2 дугаар ангиллын тэр энгийн үнэмлэхээр дараах тээврийн хэрэгслийг жолоодох боломж бий болж байгаа. Үүнд, суудлын автомашин, 10 буюу түүнээс доош хүний суудалтай автобус, 4 тонноос ихгүй даацтай ачааны тээврийн хэрэгсэл, бүх жин нь 3.5 тонноос илүүгүй тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгсэл (үүнд авто тээврийн түргэн тусламжийн тээврийн хэрэгслээс бусад гэж байгаа юм), тэгээд моторт унадаг дугуй гэж нөхцөлүүдээ нэг бүрчлэн тохирсон байгаа. Яг энүүгээрээ л явна.

**Д.Цогтбаатар:** Мэдээлэл солилцох дээр нь, 5 дугаар микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Хэлэлцээрийн хүрээнд хэлэлцэн тохирогч талууд эрх бүхий байгууллагыг томилж байгаа. Энд Монгол Улсын ЗГ-ыг төлөөлж манай ХЗДХЯ-ны харьяа ЦЕГ, БНСУ-ын ЗГ-ыг төлөөлж Солонгосын Үндэсний цагдаагийн газар бол эрх бүхий байгууллагаар ажиллана. Энэ харилцан мэдээлэл солилцоход ГХЯ тус тусын улсад байгаа ЭСЯ-аар дамжуулан харилцана.

**Д.Цогтбаатар:** Хэн хариулах вэ? 5 дугаар микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Эрх нь хасагдсан жолоочийн хувьд харилцан мэдээллээ саяын энэ хэлэлцээрийн хүрээнд харилцан бие биеэ төлөөлөх байгууллагууд шууд харилцана. Эрх нь хасагдсан нөхцөлд тэр харилцан мэдээлэл солилцсон хүрээнд тухайн жолооны үнэмлэхийг хүчингүй болгох ийм арга хэмжээ авах зохицуулалттай байгаа.

**Д.Цогтбаатар:** Болсон уу? Мөнхбат гишүүний микрофоныг өгье.

**Ц.Мөнхбат:** Та бүгдийн энэ өдрийн амгаланг айлтгая. Энэ чухал асуудал мөн. Энийг бид дэмжиж байгаа. 2 зүйл тодруулмаар байна. 1 дүгээрт, энэ жолооны үнэмлэхийг Монгол Улсын иргэн жолооны үнэмлэхээ Солонгост шууд бариад машинаа бариад үзүүлээд явах юм уу, эсвэл очоод сольж тэдний үнэмлэхийг авч байж машинаа унах юм уу гэдэг ийм нэг тодруулга байна?

2 дугаарт, энд Гадаад хэргийн яамнаас хүн байгаа юу? Бид харилцан визгүй болох тухай асуудлыг сүүлийн үед нэлээн ярьж байгаа, 2 улсын төрийн тэргүүний түвшинд ч, ЗГ-ын түвшинд ч яриад байгаа. Энэ ямархуу шатандаа явж байгаа вэ? Жолооны үнэмлэх солилцож байгаа нь тэр рүү дөхөж байгаа нэг алхам гэж хараад байна. Зүгээр тэгэхдээ энэ ямархуу шатанд явж байгаа вэ гэж асуумаар байна?

3 дугаарт, өөр улстай жолооны үнэмлэх ингээд харилцан зөвшөөрөлцөөд явдаг ийм юм байдаг юм уу өөр улстай хийсэн? Ийм 3 асуултад хариулт авъя.

**Д.Цогтбаатар:** Ажлын хэсгээс хэн хариулах вэ? 5 дугаар микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Мөнхбат гишүүний асуултад хариулъя. 1 жил хүртэлх хугацаанд Монгол Улсын иргэн жолооны үнэмлэхээ биедээ авч яваад БНСУ-ын нутаг дэвсгэр дээр тээврийн хэрэгсэл жолоодох ийм бүрэн эрхтэй. 1 жилээс дээш хугацааны хувьд жолооны үнэмлэхээ Солонгосын талын зохих байгууллагад хүсэлт гаргасны дагуу солиулах боломж бий болж байгаа.

**Д.Цогтбаатар:** Сайдын микрофоныг өгье. Тэмүүлэн сайд.

**Г.Тэмүүлэн:** Тэгэхээр яг энэ хэлэлцээрийн хүрээнд хэрэв дэмжигдээд батлагдах юм бол яг 2 улсын нутаг дэвсгэр дээр богино хугацаагаар зорчиж байгаа 2 улсын иргэд яг өөрийнхөө улсын жолооны үнэмлэхийг шууд ашиглах боломж өөрөө нээгдэж байгаагаараа их давуу талтай байгаад байгаа юм. Дээрээс нь манай улсын иргэд Солонгос улсад олноороо амьдардаг, ажилладаг. Урт хугацаагаар байгаа иргэдийн хувьд 1 жилээс дээш хугацаанд эргээд тэрийгээ ямар нэг шалгалт өгөхгүйгээр, дээрээс нь тухайн тэр жолооны үнэмлэхийг эргээд шууд солиулах эрх зүйн зохицуулалт үүгээрээ бүрдэж байгаагаараа их онцлогтой болж ирж байгаа юм. Тэгэхээр энэ өөрөө их давуу талтай байдал. Түрүүн нэг асуулт дээр дутуу хариулсан байна. Манайхнаас яг ийм ижил төстэй өөр улс орнууд дээр яг манай жолооны үнэмлэх үйлчилж байгаа ийм улс орны жишгүүд байна уу гэдэг дээр та бүхэн нэмээд нэг мэдээлэл өгөөрэй.

**Д.Цогтбаатар:** Ажлын хэсэг, сайдын хэлснийг нэмж өгөх мэдээлэл байна уу? 5 дугаар микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Монгол Улс Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай Венийн конвенцод нэгдэж орсон улс байгаа. Венийн конвенцод нийт 90 улс нэгдэж орсон байдаг. Тэгэхээр энэ 90 улсад манай улсын жолооны үнэмлэхтэй 1 жилийн хугацаанд замын хөдөлгөөнд оролцох боломж байгаа.

**Д.Цогтбаатар:** Тодруулъя, Мөнхбат гишүүний микрофоныг өгье.

**Ц.Мөнхбат:** Энэ асуудал ингээд ойлгомжтой юм байна. Сая би бас нэг асуусан Гадаад хэргийн яамнаас хүн байна уу, байхгүй байна уу? Эсвэл байхгүй байна уу? Цогтбаатар даргад мэдээлэл байна уу? Би зүгээр яах вэ яг энэ сэдэв хөндөгдөж байгаа дээр манай Монгол Улс Солонгос Улстай харилцан визгүй зорчих тухай асуудлыг бүх түвшинд яриад байгаа. Энэ процессын хувьд ямархуу үе шатан дээрээ явж байна гэдэг талаар мэдээлэл авчихъя гэж бодсон юм.

**Д.Цогтбаатар:** Тэр холбогдох яамнаасаа асуух хэрэгтэй байх. Энэ дээр миний яг толгойд шууд бэлэн тоо алга байна. Би ч энэ гадаад бодлогоос хол явж байгаа хүн шүү дээ. 30 хэдэн орон байдаг билүү дээ, визгүй зорчиж байгаа. Тэгээд дипломат албан

паспортууд визгүй зорчиж байгаа орнуудын тоо, иргэний паспортоороо, өөрөөр хэлбэл бүх ангиллын паспортоороо визгүй зорчиж байгаа орнуудын тоо хоорондоо зөрүүтэй байгаа. Тэгэхээр энэ дээр дипломат албан паспортоор визгүй харилцан зорчиж байгаа орнуудын тоо арай илүү байгаа шиг санагдаж байна. Гадаад яамнаас энд хүн байхгүй байна. Бум-Очир гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Бум-Очир:** Өдрийн мэндийг хүргэе. Энэ 2 конвенцын тухай асуудал яригдаад байна л даа. Нэг нь тэр 49 оны Женевийн конвенц гэж байгаа юм байна, тэр дотор Солонгос улс байдаг юм байна гэж ойлголоо. Нөгөөдөх нь энэ 68 оны Венийн конвенц, сая бас хариулж байна, Монгол Улс тэнд байгаа юм байна, бусад бас 90-ээд улс байдаг юм байна гэж. Тэгэхээр ийм 2 конвенцын жаахан танин мэдэхүйн чанартай байж магадгүй шүү, миний асуулт. Ялгаа, зөрүү нь юу юм бэ? Бодвол манайх илүү давуу тал үүснэ гэж бодоод Венийн конвенцод Монгол Улс элссэн болов уу гэж ойлгоод байх юм. Эсхүл тэр стандарт, шаардлага, элдэв зүйл нь манайхтай илүү ойролцоо байдаг юм уу, тохиромжтой байдаг учраас Венийн конвенцод орчихсон байгаа юм байна гэж ойлгоод байна л даа. Ингээд энэ Венийн конвенцод Солонгос улс байхгүй байгаа учраас бид заавал энэ хэлэлцээрийг хийх шаардлага үүсэж байгаа юм байна гэж ойлголоо. Энэ Венийн конвенц, Женевийн конвенц 2-т хоёуланд нь элсээд орчихвол энэ асуудал арилчихгүй юу? Дараагийн удаад яг энэ шалтгаанаар магадгүй дараагийн улс бас ороод ирэх магадлалтай харагдаад байна л даа, Венийн конвенцод байхгүй учраас гээд. Тэгэхээр энэ болгонд хэлэлцээр хийх шаардлагууд үүсэх шинжтэй харагдаад байх юм. Тэгэхээр энэ 2 конвенц ямар учиртай, ямар ялгаатай байдаг юм бэ? Хоёуланд нь хэлэлцээрт орчихсон улс орнууд байдаг юм уу, Монголын хувьд их боломж байдаг юм уу гэдгийг нэгд тодруулмаар байна.

2 дугаарт, манайх чинь баруун, зүүн хүрдтэй тээврийн хэрэгслийг хоёуланг нь зөвшөөрөөд замын хөдөлгөөнд оролцуулж байгаа. Энэ нөхцөл байдал бас магадгүй зарим улсын хувьд хүлээн зөвшөөрөхгүй нөхцөл байдал, зөвшөөрөхөөргүй нөхцөл байдал үүсдэг үү? Бусад улс орнуудын хувьд "танайх ингээд 2 талдаа, баруун, зүүн хүрд талдаа аль алинд нь хүрдтэй машинуудыг тээврийн хэрэгслийг зөвшөөрөөд байдаг" нь олон улсын талаас ямаршуу зөвлөмж ирүүлдэг юм бол? Бусад улс орнуудаас магадгүй энэ шалтгаанаар янз бүрийн татгалзсан ч юм уу, эсхүл энийгээ цэгцлэх ёстой гэдэг иймэрхүү шүүмж, зөвлөмж ирдэг юм уу? Иймэрхүү хэлэлцээр байгуулахад энэ нь асуудал болдог юм уу гэдгийг тодруулмаар байна.

**Д.Цогтбаатар:** Ажлын хэсэг, 5 дугаар микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Бум-Очир гишүүний асуултад хариулъя. Женевийн конвенц бол 1949 оны конвенц байгаа, хүчин төгөлдөр болсон огноо 1952 он, гишүүн улс бол 100 улс байна. Венийн конвенц бол 1968 оны конвенц, хүчин төгөлдөр болсон хугацаа 1977 он, гишүүн улсын тоо 90. 2 конвенцод хоёуланд нь нэгдэж орсон ийм улсууд байдаг юм байна. Бидэнд байгаа мэдээллээр Венийн конвенц нь сүүлд гарсан энэ Венийн конвенц нь бол Женевийн конвенцоор зохицуулаагүй байсан харилцаануудыг дэлгэрүүлж шинэчилсэн хувилбар нь гэж үздэг ийм мэдээлэл байгаа. БНСУ-тай байгуулж байгаа хэлэлцээрийн хувьд Солонгос улс Женевийн конвенцын гишүүн улс учраас өөр дүрэм үйлчилж байгаа. Тэр утгаараа бид заавал, зайлшгүй тусгайлан ийм хэлэлцээр байгуулах шаардлага үүсээд байгаа юм. Тийм учраас манай улс Олон улсын гэрээний тухай хуулиар Венийн конвенцын гишүүнээс бусад улсын жолооны үнэмлэхийг Монгол Улсад хүлээн зөвшөөрдөггүй учраас ингэж тусгайлан хэлэлцээр байгуулах ажиллагаа явагдаж байгаа гэдгийг хэлье. Манай ЦЕГ, Тээврийн цагдаагийн албанаас тодорхой, дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгнө.

**Д.Цогтбаатар:** Ажлын хэсэг, хэн хариулах вэ? 7 дугаар микрофон, нэрээ хэлээд танилцуулаарай.

**Э.Шижир:** Та бүгдийн амрыг эрье. Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа Шижир хариулъя. Солонгос орны тухайд тээврийн хэрэгсэл нь баруун талын хүрдтэй, Монгол орны тухайд мөн баруун, зүүн хүрдийг хүлээн зөвшөөрдөг. Тэгэхээр энэ 2 орон хоорондоо хэлэлцээр хийх тохиолдолд хүрдний асуудал үүсэхээргүй байгаа. Нарийвчилсан бусад асуудлуудыг тухай бүрд нь танилцуулаад явъя. Танилцуулж дууслаа.

**Д.Цогтбаатар:** Очирбат гишүүн микрофоныг нь өгье.

**Г.Очирбат:** Өдрийн мэнд хүргэе. Яалт ч үгүй энэ тулгамдсан асуудал орж ирж байгаа. Тоо статистикаар Солонгос улсаас 2025 оны байдлаар 162 мянган иргэн Монгол Улсад ирж байна богино хугацаанд. Монгол Улсаас 161 мянга орчим иргэд богино хугацаанд Солонгос руу ингэж очиж байна. Тэгэхээр энэ хэлэлцээр дээр нэг гол асуудал бол иргэд хүлээлт үүсчихсэн байгаа. Процессын асуултууд их тавиад байгаа юм. Хэрвээ энэ асуудал орж ирвэл процессын асуултыг асууж, хариултыг нь тодорхой авч өгөөч гэсэн олон саналууд ирсэн. Тэгэхээр Монгол Улсын, Солонгос улсад ажил хөдөлмөр эрхэлж байгаа, аялж байгаа иргэдийн хэчнээн хувь нь энэ олон улсын үнэмлэхтэй байдаг юм? Жишээ нь, олон улсын үнэмлэхээр жолоодох эрхийг харилцан хүлээн зөвшөөрнө гэххэж байгаа шүү дээ. Тэгэхээр бид нар чинь үндэсний Монгол Улсын энгийн жолооны үнэмлэх байгаад байдаг, олон улсын үнэмлэхтэй хэчнээн иргэд байдаг юм, 1 дэх асуулт тэр байна?

2 дахь асуулт, энэ хэлэлцээртэй холбоотой, олон улсын тэнд байгаа Солонгост амьдарч байгаа иргэд маань яг ямар процессын дагуу олон улсын үнэмлэхгүй байна гэсэн үг шүү дээ, ямар процессын дагуу олон улсын үнэмлэхтэй болох юм, тэр нь хэдий хугацаанд шийдэгдэх юм гэдэг асуулт байгаад байна? Яагаад гэхээр хэлэлцээрийг хойшоо харахаар энэ магадлал дээр хугацаа тавиагүй байна л даа. "Богино хугацаанд" гэсэн үгнүүд их орж ирсэн байна. Тэгэхээр хэдий хугацаанд шийдэгдэх юм бэ?

Солонгос улсаас Монгол Улсад ирж байгаа Солонгосын иргэд маань бас хөрөнгө оруулалт, бизнесийн зарчмаар, зарим нь ажил хөдөлмөр эрхлэх зарчмаар ирж байгаа. Тэгэхээр энэ иргэд маань яг тэндээс ирэхдээ энэ олон улсынхаа үнэмлэхийг шийдчихсэн байх ёстой юм уу, нэг бол энд ирээд ямар процесс явах юм, хэдий хугацаанд шийдэгдэх юм гэдэг асуултуудад хариулт авчихъя, тэгээд тодруулъя. Монгол талаас хариуцагч нь ЦЕГ юм байна, нөгөө талаас Үндэсний цагдаагийн газар юм байна. Тэгэхээр ЦЕГ маань энийг тодорхой хариулаад өгөөч. Монгол Улсын иргэн, тэнд амьдарч байгаа иргэд маань энгийн үнэмлэхээ олон улсынх ийм болгоод ийшээгээ мэдээллээ явуулаад төдий хугацаанд шийдэгдэнэ гэсэн юмыг, нэг талдаа. Нөгөө талдаа эндээс явах гэж байгаа Монгол иргэд маань энэ, энэ яг олон улсын үнэмлэх болгоод ар дээрээс нь ийшээ мэдэгдээд өдий хугацаанд шийдэгдэх юм гэдэг юмыг тодорхой хэлээд өгөөч. Нөгөө талдаа Солонгосоос Монгол Улсад ирж байгаа иргэдэд бас мэдээлэл хэрэгтэй байгаа байх. Энийг та хэд яг процессын хувьд тодорхой хэлээд өгөөч, тэгээд тодруулъя, тэгэх үү?

**Д.Цогтбаатар:** Ажлын хэсгээс хэн хариулах вэ? 7 дугаар микрофон, Шижир дарга.

**Э.Шижир:** Таны асуултад хариулъя. Монгол Улсаас Солонгос улс руу зорчиж байгаа манай улсын иргэд одоогоор олон улсын үнэмлэх авч явдаггүй. Хэлэлцээр хийгдсэний дараа олон улсын үнэмлэх авч явна. Манай байгууллагаас жилд 5 мянга орчим олон улсын үнэмлэхийг хэвлэж иргэдэд олгодог. Бас хэлэлцээр хийгдсэнтэй

холбоотойгоор цаашид Солонгос улс руу зорчиж байгаа иргэдийн тоотой хамааралтайгаар олон улсын үнэмлэх хэвлэлтийн үйл ажиллагаа хамаарч өснө. Солонгост амьдарч байгаа иргэн олон улсын үнэмлэхээ авъя гэх тохиолдолд И-Монголиа (E-Mongolia) систем рүү хандаж хүсэлт илгээх боломжтой бол И-Монголиа систем рүү хүсэлтээ илгээнэ. Тэрийг манай байгууллага ажлын 3 хоногт шийдвэрлээд үнэмлэхийг хэвлэж олгоно. И-Монголиа систем рүү орох боломжгүй иргэний тухайд гэвэл тухайн орны улсад байгаа ЭСЯ-ндаа хандаад, Монгол Улсад байгаа нэг иргэн дээр итгэмжлэл бичиж өгч, тухайн иргэн манай дээр материалыг бүрдүүлж ирснээр бид үнэмлэхийг хэвлэж өгч буцааж явуулах ийм зохицуулалттай байгаа. Манай байгууллагын тухайд ачааллаасаа хамаараад ажлын 2-оос 3 хоногийн хугацаанд олон улсын үнэмлэхийг хэвлэж олгож байгаа. Одоо бол байхгүй, яагаад гэвэл Солонгос улсад үйлчлэхгүй учраас өнөөдрийн байдлаар Солонгос руу авч явж байгаа иргэд байхгүй. Хэлэлцээр хийгдсэний дараа батлагдсан тохиолдолд Солонгос улс руу явж байгаа, хүсэлт гаргасан бүх иргэн аваад явах боломжтой.

**Д.Цогтбаатар:** Очирбат гишүүний микрофоныг гүйцээгээд өгье.

**Г.Очирбат:** Энийг нээлттэй хэлүүлж байгаа юм. Яагаад гэхээр Солонгос улсад амьдарч байгаа иргэд санал гаргаад байгаа юм. Энэ хэлэлцээр ер нь батлагдах нь тодорхой. Яагаад гэхээр Монгол Улсын иргэдэд энэ чинь аж амьдрал, ахуйд нь хэрэгтэй, нөгөө талдаа Солонгос улсын иргэд ч гэсэн Монголд ирэхэд ийм хэрэгтэй хэлэлцээр явж байгаа. Тэгэхээр энэ processes-ийн ажлуудаа маш яаралтай, тодорхой, 1 дүгээрт дипломат харилцааныхаа асуудлыг, 2 дугаарт тэнд байгаа манай ЭСЯ-нууд эртнээс мэдээллээ бэлдүүлж байгаарай. Дараа нь иргэд маань хүлээлт өндөр байдаг. Түрүүн ажлын 3 хоног гэж байна шүү дээ, ажлын 3 хоногтоо яг шийдээд явахгүй бол асар их хэмжээний гомдол гардаг. Баахан яриад, ГХЯ гэдэг юм уу, Монгол Улсын Ерөнхий сайд ингээд Солонгосуудтай хамтраад энэ жолоодох эрхийн асуудлыг шийдчихдэг, процесс дээрээ гацаад эхэлдэг. Энэнээс сэрэмжлүүлж иргэд түрүүлж асуугаад байгаа шүү. Тэгэхээр манай ЦЕГ-ынхан болон ХЗДХЯ-ныхан энэ дээр анхаарч ажиллаарай. Нэг алдаа гаргах юм бол иргэд маань хүлээлт өндөртэй байгаа тул асуудал гарах вий дээ гэж сануулж хэлье. Баярлалаа.

**Д.Цогтбаатар:** Баярлалаа. Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. Ингээд Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төсөлтэй холбогдуулан үг хэлэх гишүүд байвал нэрсээ өгье? Энхтүвшин гишүүнээр тасаллаа. Энхтүвшин гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Энхтүвшин:** Товчхон, энэ хэлэлцээртэй төстэй бусад орнуудтай, ялангуяа Монголчуудын ажиллаж, амьдардаг энэ орнуудтай ижил төстэй ийм хэлэлцээрүүдийг хийвэл бас иргэдийн тэнд очоод ажиллаж, амьдрахад нь, аялж явахад нь ч гэсэн тус дөхөмтэй ийм асуудлууд бий болох юм байна. Тэгэхээр цаашдаа Гадаад хэргийн яам болон Хууль зүйн яамнаас энэ чиглэлийн, Монгол Улсын иргэд олноор оршин суудаг газруудтай яг энэ жолоодох боломж, жолооны эрхийн энэ үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх хэлцлүүдийг хийх талаар илүү судалж, энэ асуудлуудыг оруулж ирвэл зүгээр байна гэж хэлмээр байна. Баярлалаа.

Тэгээд дээр нь бас энэ нөгөө талаас аялал жуулчлалд хувь нэмрээ оруулдаг, гаднын, жишээлбэл, Монголд гаднын аялагчид нэлээн олон хувь нь шууд машинаа бариад ийм үйлчилгээнүүд ч гэсэн бий болчихсон. Тэгэхээр хэрвээ яг энэ харилцан жолооны үнэмлэхээ хүлээн зөвшөөрөх орнуудын тоо хэмжээнүүд нэмэгдвэл Монголчуудаас гадна гадаадын Монголд ирж аялж байгаа жуулчдад бас илүү амар хялбар болох ийм шийдэл

байж болох юм уу гэж харж байна. Тэгээд энэ хэлэлцээрүүдийг дахиж илүү өргөжүүлж хийвэл зүгээр байна гэсэн ийм санал байна. Баярлалаа.

**Д.Цогтбаатар:** Баярлалаа. Ингээд гишүүд үг хэлж дууслаа. Гишүүд санал хураалтдаа бэлтгэе. Санал хураалтаа явуулж эхэлье.

Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг зөвшөөрч гарын үсэг зурах эрхийг ЗГ-т олгоё гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. 60 хувиар санал дэмжигдлээ. 15-аас 9 гишүүн дэмжлээ. Уг асуудлыг хэлэлцсэн талаарх Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны хуралдааны тэмдэглэл, санал, дүгнэлтийг Засгийн газарт хүргүүлнэ. Монгол Улсын ЗГ болон БНСУ-ын ЗГ хоорондын богино хугацааны зорчигчдын тээврийн хэрэгсэл жолоодох болон жолоодох эрхийн үнэмлэхийг харилцан хүлээн зөвшөөрөх, солилцох тухай хэлэлцээрийн төслийг хэлэлцэж дууслаа.

12.29 цаг

2 дугаар асуудалдаа оръё. Дараагийн ажлын хэсгийгээ оруулаарай.

*Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Очирбат 12 цаг 30 минутаас хуралдааныг даргалав.*

***Хоёр.Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээр /Засгийн газар, 2026.09.08-ны өдөр ирүүлсэн, зөвшилцөх/***

**Г.Очирбат:** Байнгын хорооныхоо 2 дахь асуудлыг хэлэлцэж эхэлье. Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төслийг хэлэлцэж эхэлье. Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя. Хуралдаанд ХЗДХЯ-наас ХЗДХ-ийн сайд Г.Тэмүүлэн, ХЗДХ-ийн дэд сайд Д.Мөнх-Эрдэнэ, тус яамны Олон улсын гэрээ, гадаадын хамтын ажиллагааны газрын дарга Ч.Нарантуяа, ЦЕГ-ын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа Дашням, Гадаад харилцаа, энхийг сахиулах ажиллагааны хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа Эрдэнэдалай, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа Шижир, Зөвшөөрөл, үйлчилгээний төвийн ахлах мэргэжилтэн цагдаагийн ахмад Ж.Энхтайван. ХЗДХЯ-наас, тийм байна. Ийм ажлын хэсэг байна.

2 дахь асуудалтай холбогдуулж Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төслийн талаарх танилцуулгыг Монгол УИХ-ын гишүүн, ХЗДХ-ийн сайд Ганзоригийн Тэмүүлэн танилцуулна.

**Г.Тэмүүлэн:** Байнгын хорооны дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерпол нь 1923 онд байгуулагдсан бөгөөд Монгол Улс 1991 онд гишүүнээр элссэн. Уг байгууллагад одоогоор 190 улс гишүүн бөгөөд түүний Ерөнхий Ассамблейн 2025 оны 93 дугаар чуулганаар Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийг баталсан юм. Энэхүү хэлэлцээрийн зорилго нь Интерполын Үндсэн хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай эрх зүйн баталгааг бүрдүүлэх, гишүүн улсуудын төлөөлөгчид албан үүргээ бие даан хараат бусаар, саадгүй гүйцэтгэх нөхцөлийг хангахад оршиж байна. Түүнчлэн хэлэлцээрт тус байгууллагын байр, архив, мэдээллийн

сүлжээ болон албан захидал халдашгүй байдлыг хангах, шүүхийн болон хуульд заасан албадлагын арга хэмжээ, бүх төрлийн шууд татвар, хураамжаас чөлөөлөх зохицуулалтыг тусгасан. Мөн албан үүргээр зорчиж буй төлөөлөгч, албан хаагчдыг баривчлах, саатуулах, ачаа тээшийг нэгжихгүй байх, хувийн халдашгүй байдлыг хангахын зэрэгцээ тэдний албан үүрэгтэй холбоотой хэлсэн үг, үйлдэлд нь дархан эрх олгож, визийн хөнгөлөлт үзүүлэх зохицуулалтыг тусгасан байна.

Хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлийн нэгд “хэлэлцээр нь соёрхон баталсан, хүлээн зөвшөөрсөн, баталсан, эсхүл нэгдэн орсон тухай 5 дахь батламж бичгийг хадгалуулсан бөгөөд хадгалуулсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно” гэж заасан бөгөөд энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болоогүй байна. Энэхүү хэлэлцээр заавал соёрхон батлах хэлэлцээрт хамаарч байгаа тул Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэгт “Заавал соёрхон батлах олон улсын гэрээний төслийн талаар хэлэлцээ хийх, олон улсын гэрээнд гарын үсэг зурах шийдвэрийг ЗГ энэ хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид заасны дагуу УИХ-ын холбогдох Байнгын хороотой урьдчилсан зөвшилцөж гаргана” гэж заасны дагуу шийдвэрийн төслийг боловсруулан танилцуулж байна. Холбогдох журмын дагуу шийдвэрлэж өгөхийг та бүхнээс хүсье. Баярлалаа.

**Г.Очирбат:** Танилцуулга хийсэн Тэмүүлэн сайдад баярлалаа. Энэ ажлын хэсэгт ЦЕГ-аас тус газрын Интерполын Үндэсний төв товчооны ажлын албаны дарга, цагдаагийн хурандаа Баясгалан ирсэн байгаа юм байна шүү. Хэлэлцэх асуудалтай холбогдуулаад Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Энхтүвшин гишүүнээр тасаллаа. Энхтүвшин гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Энхтүвшин:** Энэ хэлэлцээрийг 2027 оны 11 сарын 24 хүртэл буюу дахиад жил гаруйн хугацаа байгаа. Тэгэхээр 2 жилийн хугацаа гэдэг чинь тэгээд одоогийн байдлаар 13 улс л гарын үсэг зурчихсан байгаа гэж энэ танилцуулга дээр байсан. Тэгэхээр зарим улсуудын хувьд, жишээлбэл, энэ дээр 117 улс дэмжиж, Ерөнхий Ассамблей дээрээ 26 улс нь түдгэлзсэн, 2 улс нь эсэргүүцсэн гээд. Тэгэхээр энийг заавал бид нар ингэж түрүүлж орох хэрэгцээ шаардлага нь юу байгаа вэ? Энэ бусад улсуудынхаа зурахыг харж байгаад, ялангуяа 2 хөрш орнууд ч юм уу, бусад улсуудын энэ байдлуудыг харчхаад, нөхцөл байдал өөрчлөгдөх нь үү, тусгай шаардлагууд тавигдах нь үү, өөрчлөлт, энийг нь харж байгаад жоохон хожуу энэ гарын үсэг, энд нэгдэж болохгүй үү гэсэн. Тэгээд үндэслэл шаардлага нь юу байсан юм, 1 дүгээр асуулт ийм байна?

2 дугаарт болохоор энэ орчуулга дээр, Монгол орчуулга нь Гадаад яамны албан ёсны орчуулга байх бөгөөд соёрхон батлах хуулийн хавсралт болно гэсэн байна. Тэгэхээр энэ орчуулга нэлээн сайн байхгүй бол, хууль зүйн хяналт хийлгэхгүй бол, жишээлбэл, Англи эх дээр нь “exemption from national service obligations” гэдгийг жишээлбэл, “улсын иргэний үндсэн үүргээс чөлөөлөгдөх” гээд орчуулчихсан байна л даа. Тэгэхээр энэ бичсэн агуулгаасаа өргөжүүлсэн иймэрхүү орчуулга хийгдсэн байна. Тэгэхээр энэтэй холбогдуулж Хууль зүйн яамаар энэ орчуулга дээр нь хууль зүйн хяналт хийлгэсэн үү? Энэ Гадаад хэргийн яамны энэ орчуулга дээр бас харах, энэнээс гадна бас дахиад өөр зүйлүүд байна лээ. Тэгэхээр энэ талаар нэг тодруулга өгөөч?

3 дугаарт, энэ 12 дугаар зүйл дээр нь эрх ямба, дархан эрх урвуулсан гэж үзэх гээд нэг ийм заалт байгаа. Тэгэхээр энэ эрх ямба, дархан эрхийг урвуулан үзэх гэдгийг яаж тогтоодог, энэ зохицуулалт нь яаж явдаг, энэ талаар тодруулж өгөөч? Ийм 3 асуулт байна.

**Г.Очирбат:** Тэмүүлэн сайд хариулъя. Тэмүүлэн сайдын микрофоныг өгье.

**Г.Тэмүүлэн:** Энэ ерөнхий хэлэлцээрт нэгдсэнээрээ бидэнд манай улсад, манай эрх бүхий байгууллагуудад, манай албан хаагч нар дээр ер нь ямар давуу байдлууд, ямар үр дүнгүүд гарах юм бэ гэдэг асуудлаар би товчхон нэг мэдээллийг өгье гэж бодож байгаа юм. Манай улсын албан хаагчид Интерполын гишүүн улс орнуудад албан үүргээр зорчих, тэнд доторх холбогдох арга хэмжээнүүдэд оролцох, албан үүргээ гүйцэтгэхтэй холбоотойгоор хууль ёсныхноо ашиг сонирхлыг хамгаалуулах ийм шаардлага үүсдэг. Тэгэхээр бид нар яг манай дипломат төлөөлөгчийн газар байхгүй ийм тодорхой дэмжлэг үзүүлэх боломжгүй, хязгаарлагдмал ийм улс орнуудад яг өөрийнхөө улс орны албан хаагчдынхаа эрх зүйн хамгаалалтыг олон улсын хэмжээнд баталгаажуулах нэг ийм боломж, бололцоо бүрдэж байгаа юм. Энэ хэлэлцээрийн дагуу тодорхой манай улсын төлөөлөгчид болоод албан хаагчдад хамаарах эрх ямба, дархан эрх, эрх зүйн хамгаалалтын нэгдсэн зохицуулалт үүгээрээ бүрдэж байгаа гэж хэлж болно. Ер нь бол ямар нэг байдлаар юу гэдэг юм тодорхой хэмжээнд болзошгүй эрсдэлээс хамгаалагдахад энэхүү хэлэлцээрийн гол үндсэн ач холбогдол маань оршиж байгаа гэж ойлгож болно.

2-т, гол үндсэн ажиллагаа маань тухайн тэр улс орнуудад шуурхай зорчихтой холбоотойгоор визийн хялбаршуулсан зохицуулалт яг энэ хэлэлцээрийн хүрээнд үйлчлэхээр байгаад байгаа. Тэгэхээр бид тодорхой цаг хугацаа алдалгүйгээр эдгээр тэр зохицуулалтыг авч ашиглах, нөгөө талаасаа бас дэмжлэг үзүүлэх боломж, бололцоо бүрдэх ийм давуу талууд байна гэж үзэж байгаа.

Мөн яг Интерполынхоо гишүүн улс орныхоо хувьд энэ олон улсын цагдаагийн хамтын ажиллагааны механизмд тогтмол оролцох, дээрээс нь Үндэсний төв товчоогоор дамжуулаад гишүүн орнуудтай гэмт хэрэг, этгээдийн талаарх мэдээллийг солилцох, эсвэл олон улсын эрэн сурвалжлах ажиллагаа болоод хамтарсан ажиллагаа ингээд манайхан бол бас хэрэгжүүлээд явж байгаа. Энэ хүрээндээ бид өөрсдийнхөө нийтлэг зохицуулалтуудаа харуулах, энийгээ дэмжүүлэх ийм шаардлага байна гэж үзэж байгаа. Сая бусад асуултуудаар ажлын хэсгээс нэмэлтээр хариулаарай гэж хэлэх байна.

**Г.Очирбат:** Ажлын хэсэг, ажлын хэсгийн 5 номерын микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Энхтүвшин гишүүний асуултад хариулъя. Дипломат эрх ямба, дархан эрхийн тухай 1961 оны Венийн конвенцоор дипломат төлөөлөгчдийг хүлээн авагч улс эрүү, иргэн, захиргааны хариуцлагаас чөлөөлдөг, тодорхой эрх ямба эдлүүлдэг. Гэхдээ энэ эрх ямбаа бас буруу зорилгоор ашиглах ийм тохиолдлууд гардаг. Өөрөөр хэлбэл, уул нь сая миний дурддаг Венийн конвенцод заасны дагуу тухайн суугаа улсынхаа хууль, дүрэм, журмыг хүндэтгэх үүрэгтэй. Харамсалтай нь олон улсын жишиг дээр, манай жишиг дээр ч гэсэн энэ олгогдсон эрх ямбыг буруугаар ашиглах ийм тохиолдлууд гардаг. Жишээ нь дурдахад, хууль зөрчиж тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх.../минут дуусав/

**Г.Очирбат:** Гүйцээж хариулъя.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Тодорхой төрлийн гэмт хэрэг үйлдэх, зөрчил үйлдэх гэх мэтчилэн ийм тохиолдлууд гардаг. Тэгэхээр энэ дипломат эрх ямба, дархан эрхийг урвуулан ашиглахаас сэргийлэх зорилгоор суугаа улсын хууль хяналтын байгууллагууд, ГХЯ тухайн улсын дипломат төлөөлөгчийн газартай нягт хамтран ажиллах ийм зохицуулалтууд байдаг. Бид нарын хэлэлцэж байгаа энэ хэлэлцээрийн төсөлд ч гэсэн мөн энэ талаар тодорхой заалт бий.

**Г.Очирбат:** Энхтүвшин гишүүн тодруулж асууя.

**Д.Энхтүвшин:** Би орчуулгатай холбоотой асуусан. Англиараа болохоор хязгаарлагдмал эрх байхад Монголоор орчуулахдаа тэр эрхийг нь бүр илүү дэлгэрүүлчихсэн агуулгатай, жишээлбэл, орчуулчихсан зүйлүүд байгаа учраас зөвхөн хэлний хувьд биш, хууль, эрх зүйн талаас нь бас хяналт тавихгүй бол гэдэг энэ талын нэг асуулт байсан.

2 дугаарт, заавал өнөөдөр энэ нэгдэх хэрэгцээ нь юу байгаа вэ? Жилийн дараа ч юм уу орох бололцоо байхад. Тэгээд Орос, Хятад 2 энд жишээлбэл нэгдчихсэн байгаа юу? Энэ эсрэг санал болон түдгэлзсэн саналтай улсууд дээр Орос, Хятад, бас манай 2 хөрш байгаа юу гэдэг талаар.

**Г.Очирбат:** Ажлын хэсгийн 5 номерын микрофон.

**Д.Мөнх-Эрдэнэ:** Энхтүвшин гишүүний асуултад хариулъя. Албан ёсны орчуулгыг Гадаад харилцааны яам /ГХЯ/ гүйцэтгэсэн, бид орчуулгыг дахин ГХЯ-тай ярилцаж энэ асуудлыг нягталъя гэж танд хариулъя.

Хэлэлцээрт, хэлэлцээрийг Монгол Улс 1991 онд Интерпол-д гишүүнээр элссэнээс хойш үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэг, терроризм, хүн худалдаалах, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус худалдаа, наймаатай тэмцэх энэ чиглэлээр Интерпол-той нягт хамтарч ажиллаж байгаа. Тийм учраас энэ Интерпол, энэ олон улсын байгууллагатай бид хамтарч ажиллахад энэ хэлэлцээрийг соёрхон батлах, нэгдэж орох нь их чухал байгаа юм. Энэ өөрөө манай хууль хяналтын, цагдаагийн байгууллагыг үйл ажиллагаа явуулах, Интерполтой хамтарч ажиллахад тодорхой давуу.../минут дуусав/

**Г.Очирбат:** Бум-Очир гишүүн асуулт асууя гэсэн. Бум-Очир гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Бум-Очир:** Яах аргагүй 25 онд баталсан юм байна шүү дээ, хэлэлцээр. Тэгээд одоогоор 13 улс элсчихсэн гээд энэ Энхтүвшин гишүүний яриад байгаа бас бодмоор л зүйл байгаад байна. Тэгээд шууд ямар ойлголт төрж байна вэ гэхээр бусад улс орнууд яагаад элсэхгүй байгаад байгаа, энэ дотор өөр болгоомжлох, анхаарах зүйлс байгаа юм болов уу гэдэг тийм зүйл л бодогдоод байна. Энэ хэлэлцээрт элссэнээр манай дотоодын хууль, журамд ямар нэгэн байдлаар өөрчлөлт орох уу? Ямаршуу өөрчлөлтүүд бий болох вэ 1 дүгээрт?

2 дугаарт, Монгол Улс болоод Интерполын хоорондох харилцаан дээр тодорхой ахиц дэвшил гаргахаар хүндэрдэг ч юм уу, ямар асуудлууд байдаг юм бэ? Тэр асуудлуудыг хэрхэн, яаж шийдвэрлэх вэ? Энэхүү хэлэлцээрт элссэнээр ямар асуудлуудыг хэрхэн шийдвэрлэж, Монгол Улс болоод Интерполын хоорондох, мөн бусад холбогдох үйл ажиллагааг явуулахад ямар дэмжлэг бий болж таатай, эерэг нөхцөл байдлууд бий болох юм бэ?

Дараагийн нэг зүйл бол Монгол Улс болоод Интерполын хоорондох харилцаа холбоо ямар байгаа вэ, ямар, ямар асуудлууд дээр одоо нээлттэй хэлж болох бол, нууцлалын зэрэгтэй зүйлс байгаа бол ойлгож байна. Ямар, ямар асуудлууд дээр ямар ахиц дэвшил гарган ажиллаж байгаа вэ? Мэдээж олон асуудлууд байгаа байх, наад зах нь хар

тамхины асуудал, контрбанд /contraband/-ын асуудал. Тэгэхээр энэ асуудлууд дээр манай улс хэрхэн хамтран ажиллаж, ямар ахиц дэвшил гаргаад байгаа вэ гэдэг ерөнхий мэдээлэл авах гэсэн юм.

**Г.Очирбат:** Хэн хариулах вэ? Ажлын хэсгийн 6 номерын микрофон.

**Н.Баясгалан:** Та бүхний амрыг эрье. ЦЕГ-ын Интерполын Үндэсний товчооны ажлын албаны дарга, цагдаагийн хурандаа Баясгалан асуултад хариулж байна. Интерпол бол олон улсын ийм супер цагдаагийн байгууллага биш, энэ бол үйл ажиллагаа нь зөвхөн гишүүн орнуудтай хамтран ажиллах энэ платформыг гаргаж өгснөөр хязгаарлагддаг. Яг энэ Интерполын гаргаж өгсөн энэ мэдээллийн сүлжээ, мэдээллийн санг ашиглаад харилцан ажиллах нь гишүүн орнуудын дотоодын хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг. Өөрөөр хэлбэл Интерпол бол цэвэр техникийн байгууллага. Энэ платформыг ашиглаад хэрхэн мэдээлэл солилцож ажиллах вэ, хэрхэн хоорондоо хамтарч ажиллах вэ гэдэг бол улс орнуудын гишүүн улс орны дотоодын хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг.

Ер нь Интерполтой харилцаа хамтын ажиллагаа маш сайн байгаа. Идэвхтэй явагдаж байгаа. Ганцхан жишээ дурдахад сүүлийн 3 жил 2023-аас 2026 онд Монгол Улсын цагдаагийн байгууллага бол Интерполын зардал санхүүжилтээр давхардсан тоогоор 60 орчим цагдаагийн байгууллагын алба хаагчийг гадаад улсад олон төрлийн үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх чиглэлийн сургалт, ийм уулзалт, хамтын ажиллагаанд оролцуулсан гэдэг бол ганц жишээ дурдаж болно. Ерөнхийдөө яагаад энэ цөөхөн орон элссэн байхад Монгол Улс энд соёрхон баталж, нэгдэн орох шаардлагатай вэ гэхлээр гарын үсэг зурсан орнуудыг харах юм бол ерөнхийдөө хөгжиж буй орнууд байгаад байгаа. Интерпол бол гишүүн орнуудынхаа хураамжаас бүрдсэн тодорхой төсөвтэй. Тэгэхлээр энэ төсөв бол хязгаарлагдмал. Энэ төсвөөс бид нар аль болохоор их хэмжээгээр бусад орнуудаасаа өрсөж авч, төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлж, алба хаагчдаа гадаад арга хэмжээнд оролцуулахын тулд бол бас энд идэвх санаачилга гаргаж ажиллах юм бол Интерполын үйл ажиллагааг ерөнхийд нь мэргэжлийн түвшинд удирдаж зохион байгуулж байдаг Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, ЕНБД-ын газар, эдгээрийн удирдлагад ажилладаг төрөл мэргэжлийн бас албадтай нь бас харилцаа хамтын ажиллагаагаа хөгжүүлж, үйл ажиллагаагаа илүү цаашид эрчимжүүлж ажиллахад их тус дэмтэй гэж үзэж байгаа юм. Хариулж дууслаа.

**Г.Очирбат:** Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төсөлтэй холбогдуулан үг хэлэх гишүүд нэрсээ өгнө үү? Энхтүвшин гишүүнээр тасаллаа, Энхтүвшин гишүүний микрофоныг өгье.

**Д.Энхтүвшин:** Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийг Ерөнхий Ассамблейгаараа 117 улс дэмжсэн юм байна. Одоо бүтэн жил бараг болж байхад 13 орон л энэ хэлэлцээрийг дэмжсэн байна. Тэгэхээр энэ учир шалтгаануудыг харгалзаж үзээд, сая би асуулт асуугаад надад тодорхой хэлсэнгүй. Ямар үндэслэлээр, ялангуяа манай хөрш улсуудын хувьд ч гэсэн энэ дээр ямаршуу байр суурьтай байгаа талаар хариулт өгсөнгүй. Энийг заавал яарч батлах шаардлага байгаа юм уу? Энийг бусад улсууд ядаж 117 орных нь 50 хэд нь ч юм уу, талаас илүү нь баталсных нь дараа энэ хэлэлцээрийг баталбал яасан юм бэ гэсэн санал байгаад байна.

Өөрөөр хэлбэл энэ өөрөө хэлэлцээр маань бас нэлээн өргөн эрхүүдийг өгч байгаа учраас манай хууль хяналтын байгууллагуудын хувьд ч гэсэн уялдуулж зохицуулах

асуудлууд байгаа байх гэж бодож байна. Заавал ингэж яарах шаардлага байхгүй юм байна шүү гэсэн саналтай байна.

**Г.Очирбат:** Гишүүд үг хэлж дууслаа. Байнгын хорооны гишүүд санал хураалтдаа бэлдье. Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төслийг зөвшөөрч гарын үсэг зурах эрхийг ЗГ-т олгоё гэсэн томьёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. Тэмүүжин гишүүн горимын санал гаргана.

**Х.Тэмүүжин:** Санал хураалтын сая кноп дээр ажилласангүй. Саяын саналыг хүчингүй болгож өгөх санал хураалт хийж өгөөч гэж хүсэж байна.

**Г.Очирбат:** Тэмүүжин гишүүний гаргасан горимын саналын дагуу хүчингүй болгох санал хураалт явуулъя, гишүүд санал хураалтдаа бэлдээрэй. Санал хураалт горимын саналаар. Тэмүүжин гишүүний гаргасан горимын санал дэмжигдлээ, 52.9 хувиар дэмжигдлээ. Дахиад Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төсөлтэй холбогдуулан гишүүд үг хэлж дууссан байгаа. Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төслийг зөвшөөрч гарын үсэг зурах эрхийг ЗГ-т олгох гэсэн томьёоллоор санал хураалт явуулъя. Гишүүд санал хураалтдаа бэлдэнэ үү. Санал хураалтыг явуулъя. Санал хураалтад нийт 17 гишүүнээс 9 гишүүн дэмжиж, 52.9 хувиар дэмжигдлээ.

Уг асуудлыг хэлэлцсэн талаарх Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны хуралдааны тэмдэглэл, санал, дүгнэлтийг ЗГ-т хүргүүлнэ. Олон улсын эрүүгийн цагдаагийн байгууллага-Интерполын эрх ямба, дархан эрхийн тухай ерөнхий хэлэлцээрийн төслийг хэлэлцэж дууслаа.

12.53 цаг

Хэлэлцэх асуудал дууссан тул өнөөдрийн Байнгын хорооны хуралдааныг өндөрлөснийг мэдэгдэж байна.

ДУУНЫ БИЧЛЭГЭЭС ХУРАЛДААНЫ  
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ БУУЛГАЖ,  
ХЯНАСАН: ШИНЖЭЭЧ

Д.УЯНГА